Sən saydığını say...

HEKAYƏ

Ömrün payızında bir xəzan tökümü başladı ki, gəl görəsən. Tezliklə vəzifəsini də, pul-parasını da, dost-aşnasını da birdəfəlik itirdi. Bu boyda gen dünyada qaldı təkcənə. Heç elə bil, həmin Cahangir deyildi. Çöllü-biyabanda oyuncaqları, bər-bəzəyi yağmalanan tənha Yeni il "yolkası"na bənzəyirdi.

Azad MÜZƏFFƏRLİ

Qismətinə tənhalıq düşmüşdü. Yeganə həmdəmi şərab idi. Gecəqonduda birotaqlı mənzildə yaşayırdı. Baxımsızlıqdan mənzili yarıtmaz haldaydı. Evlənməsə də, "ailəli" idi. Mənzilində məskunlaşan siçovullar, qarışqalar və hörümçəklərlə doğmalaşmışdı. Onlardan özünü qətiyyən ayırmırdı. İnsafən, bu mənzilin daimi "qonaqlar"ı da özlərini lap "adam kimi" aparırdılar. Cahangirə qarşı da həssasdılar. Bir-birlərinə münasibətdə də beləydilər. Qarışqa "qatarı" öz bəlli marşrutundan kənara çıxmazdı. Ötən illər uzunu siçovullar evdə o yan, bu yana gərdiş edəndə bircəcik də olsun qarışqanı tapdalamamışdı. Onlar hörümçəklərin də toruna qətiyyən ziyan yetirməzdi. Qarışqa və hörümçəklər də bir-birlərinə qıymazdı. Bura əsl əmin-amanlıq adasıydı. Kimsə kimsənin xətirinə dəyməzdi, əksinə, ev yiyəsindən "ibrət götürməyə çalışardılar". Bu evdə təmizlik işləri aparmaq siçovul, qarışqa və hörümçəklərin payına düşmüşdü. Ətrafda bir qırıntı da tapmazdın. Sil-süpürdə mahirdilər. Hörümçəklər də ağcaqanad və milçəklərin qənimiydi. Cahangir üç gün, üç gecə evə dönməsəydi, acından köpsələr də, bircəciyi belə yeməyə, ehtiyat azuqəyə yaxın düşməzdi. Cahangir hələ indiyə qədər "otaq qonşuları"nın onun yatağına daraşdıqlarının da şahidi olmamışdı. Bu mənzildəki "qarşılıqlı etimad" həsəd doğururdu.

Təqribən on ildən çox idi ki, həmin evə sahibindən başqa bəni-insan ayağı dəymƏmişdi. Bu mənzildəkilərin hər biri onu özünkülərdən bilirdi. O, içkiyə qurşanandan sonra tədricən bütün qohum-əqrəbadan, dost-tanışdan məhrum olmuşdu. Hamı ondan yan qaçırdı. Ən yaxşı halda qəpik-quruşla yardımçı olurdular. Arabir ona böyük məbləğdə pul verənlər də tapılırdı. Bu ianələr hesabına günlərini yola verirdi. Əslində, indi yaşadığı mənzilin yan-yörəsindəki məhəllə də ona miras qalmışdı. Pulsuzluqdan bircə otağı saxlayıb, həyətlə birlikdə mənzilin qalan hissəsini dəyər-dəyməzinə satmışdı. O pulları da spirtli içkilərə sərf edib tökmüşdü tuluğuna. Xeyli müddət şərab sarıdan korluq çəkməmişdi. İndi də şəraba tamarzı qalmasa da, hər halda, "gündəlik xərc"ini çıxarınca zilləfə qatlaşmalı olurdu. Düzdü, ötən müddətdə bir dəfə də olsun, əl açıb kimsədən qəpik də diləməmişdi. Sadəcə, bütün tanıyanların ürəyi yandığından səxavətlərini bacardıqca ondan əsirgəməzdilər. Onun tutduğu yola haqq qazandırmasalar da.

Hədər yerə deməyiblər ki, həyatın yazılmamış qanunları var. Bir zamanlar ali təhsilini yenicə başa vuran, şümal-şivərək qamətli Cahangir də əksəriyyət kimi böyük arzular sorağındaydı. Mühəndisdi, vəzifə pilləkənlərində irəliləyib, özünə cəmiyyətdə sayılıb-seçilən yer tutmaq, var-dövlət, yükünü layiqincə çəkə biləcəyi ailə sahibi olmaq istəyirdi. Başı buna nə təhər qarışdısa, vaxtında evlənməyi yaddan çıxardı. O həyata tam hazır olmadan evlənmək haqqında düşünmədiyindən xeyli gecikmişdi, yaşı qırxı haqlamaqdaydı. Artıq hər şeyi vardı, vəzifəsi də, kifayət qədər pul-parası da. Di gəl, ona yar ola biləcək qız seçimində acizdi. Özü yaşdakılara güvənə bilmirdi, dünənlərindən baş açmaqda acizdi, sinni 18-i təzə keçənlərsə ona çox körpə görünürdü. Bir neçə il də bu suallar labirintində var-gəl edə-edə özünün xəbəri olmadan alışdı şəraba. İstər-istəməz belə alınırdı. Bişirəni-düşürəni olmadığından çöldə yeməli olurdu. Vəzifəli, pullu kişilərin də ki, tanış-bilişi, dostları saya gəlməz. Beləcə sarıldı şəraba. Arzu, istəklərinin puç olduğunu duyunca, onun üçün həyat mənasızlaşdıqca, başladı şərabın küpünə girməyə. Ömrün payızında bir xəzan tökümü başladı ki, gəl görəsən. Tezliklə vəzifəsini də, pul-parasını da, dost-aşnasını da birdəfəlik itirdi. Bu boyda gen dünyada qaldı təkcənə. Heç elə bil, həmin Cahangir deyildi. Çöllü-biyabanda oyuncaqları, bər-bəzəyi yağmalanan tənha Yeni il "yolkası"na bənzəyirdi.

Yenə də "yanğı"sını söndürüb evə dönürdü. Səntirləyə-səntirləyə mənzilinə yetişdi. Qapını birtəhər aralayıb çarpayısına yön aldı. Yerinə çöküb, xumarlanan baxışları ilə "ailə üzvləri"ni salamlamağı unutmadı. Həmişəki kimi minnətdarlıq və intizar dolu nəzərlər ona zillənmişdi. Əlindəki kolbasa və çörəyi şəstlə ona yan alan siçovula uzatdı. Bu sovqatı bir göz qırpımında qamarlayan siçovul təzcə küncə çəkildi. Xəncər kimi iti dişləri ilə qarışqaların payını ayırıb, çörəyin və kolbasanın qalanını ailəsinə apardı. Onun yuvasına yol mənzilin küncündəki böyük oyuqdan keçirdi. Bu erkək siçovulun ixtiyarı olmadan ailəsindən kimsənin ağzı nəydi, bu mənzilə ayaq basaydı. O özü duyanda ki, Cahangirin ürəyindən "ailə"ni bütövlükdə görmək istəyi keçir, təzcə xanımı, balaları, nəvə,nəticə və kötücələrini başına yığar, nəsillikcə müntəzir olardılar. Qarışqaların öz halallıca qismətlərinə necə yiyə durmaları səhnəsinə də, elə bil, ilk dəfəydi tamaşa edirdi. Hörümçəklər də özlərinə görə iri domba gözlərini ondan çəkmirdilər, sanki, ona canıyananlıqlarını qabarıq nümayiş etdirməyə çalışırdılar. Kişilikdən deyildi, özündə birtəhər güc taparaq dikəldi. Milçəköldürəni əlinə aldı. Bir neçə milçək və ağcaqanad "ovlayıb" hörümçəklərin də yanında borclu qalmadı. Zədələməsin deyə, ehmallıca şikarı hörümçəklərin toruna qoydu. Küncdəki su qabını doldurmağı da unutmadı. Azca keçmiş hər kəsən öz tuluğunun hayındaydı. Cahangir ağrı-acıdan öd kisəsinə, qara ciyərinə tumar çəkir, siçovul, qarışqa və hörümçəklər isə şam yeməyinin ləzzətini çıxarmağa çalışırdılar.

...İllər bir-birini əvəzləsə də, həmin "ailə"dən kimsə bu ocaqdan ayrılmağı ağlının ucundan belə keçirmirdi. Cahangirin gedəcəyi başqa bir ünvanı da yoxdu. Ümdə arzuları çoxdan puç olmuşdu. Gücü yalnız hərdənbir dumanlı xatirələrə yetirdi. O da uzun çəkməzdi. Çıxış yolu tapmadığından yeganə həmdəminə - şəraba ürəyini boşaltmalı olurdu. Evin digər sakinlərininsə cəmi-cümlətanı bircə dərdi vardı; təki tuluqları dolu olsun. Bu sarıdan şikayətçi deyildilər. Ən əsası, başlarını soxmağa damları vardı. Bir qarın ac, bir qarın tox çoxlarının həsəd aparacağı sabit güzəran sürürdülər.

Yeni il axşamıydı. Adətən, bayram günlərində Cahangir elə bir çətinliyə düşməzdi. Belə vaxtlarda insanlar daha ürəyiyuxa və səxavətli olurlar. Bu dəfə isə Cahangirin ovqatı əsl bayramlıqdı. Qucağı dolu idi. "Yükünü" güclə çəkirdi. Sazaq ülgüc kimi iliyinə işlədiyindən taqətdən düşürdü. Bircə özünü təzcə mənzilinə çatdırmağın hayındaydı. Vaxtilə rəhbər kimi çalışdığı müəssisəyə indi başçılıq"edən kəslə bir qədər əvvəl təsadüfən rastlaşmışdı. Daha doğrusu, o şəxs yanından keçərkən onu tanıyıb xidməti maşınını saxlatdırmışdı. Qısa hal-əhvaldan sonra əlini cibinə salıb sürücünün qulağına nəsə pıçıldamışdı. Sürücü əlidolu qayıdana qədər ona əlavə yalvar-yaxar iki dənə yüzlük də bağışlamışdı.

Yeməklərin qoxusundan halbahal olurdu. "Nənəmin təndiri" mağazasından alınan balıq və toyuq ləvəngilərinin, dolub-daşan torbadakı başqa bişmişlərin ətri bir-birinə qarışmışdı. Digər torbada isə xeyli içki vardı. O xeyirxah insan maşının baqajındakı Yeni il sovqatlarından ona say-seçmə şampan şərabı, konyak, araq, çaxır və digər içkilər pay qoymuşdu. Qucağındakılar ona xoş günlərini xatırlatmışdı. Kürəyini, sifətini soyuq qılınc kimi kəssə də, hədiyyələrinə dayaq verdiyi sinəsində elə bil tonqal çatmışdın. Şərabların "hərarəti" isə onun lap cızzağını çıxarırdı. Gödəni üsyan qaldırmışdı, ağzından tüpürcək seli zəncirlənirdi. Çoxdandı belə dadlı yeyəcəklərin həsrətindəydi. Evə az qalmışdı. Bacardıqca toparlanıb addımlarını nisbətən yeyinlətdi.

Son tini burulmaqdaykən soyuqdan və aclıqdan qıvrılan kimsəninsə zarıltısını eşitdi. Oturacağa qısılaraq cır-cındıra bələnən kəs taleyin amansız imtahanına birtəhər duruş gətirməyə çalışırdı. Üz-gözündən kimsəsiz, evsiz-eşiksiz olduğu bəlliydi. Aclıq güc gəlsə də, Cahangir onunla eyni durumda olan həmin zavallıdan yan ötə bilməzdi. Bu, onluq deyildi, körpəlikdən beləydi. Öz doğmaca mənzilini siçovullar, qarışqalar və hörümçəklərlə bölüşən kəsdən başqa hərəkət gözləmək olardımı?!. Bir də ki, uzun illərdən bəri ilk dəfəydi kiməsə yardım əlini uzatmaq fürsəti ona nəsib olmuşdu. Onunla təxminən həmyaş olan kişini yerindən tərpətməyə çalışdı, evinə dəvət elədi. Çaşqın halda gözlərini ona dikən şəxsin yerindən tərpənmək fikri yoxdu. Cahangir nə qədər israr eləsə də, bir faydası olmadı. Yenə də dil tökdü, qarşısındakı kişini insafa, mürvətə gətirməyə çalışdı. Xeyri olmadı ki, olmadı. Əsəbləri dözmədi, əlindəkiləri yerə qoyub onu dartışdırmağa, ayağa qaldırmağa səy göstərdi. Ağlı kəsə-kəsə bəni-insanın diri-diri donmasına yol verə bilməzdi. Həmin dəmdə gözü torbadakı spirtli içkilərin qapaqlarına sataşan kəsə o andaca təpər gəldi, bayaqkı tərsliyindən əsər-əlamət qalmadı, quzuya döndü. Hövlnak mıx kimi yerindən dik atıldı, günahı bağışlanmaz əsirtək düşdü Cahangirin qənşərinə. Bir az sonra "xilaskarı"nın yükünə də yardım əlini uzatdı. Cahangir ha çalışsa da, taytıya-taytıya irəliləyən bu tösmərək kəslə heç cür ayaqlaşa bilmirdi. Köməkləşə-köməkləşə yetişdilər Cahangirin mənzilinə. Şaxtadan qurtulmaq üçün yel kimi soxuldular otağa.

Yad kəsin gəlişi ilə mənzildə bir çaxnaşma başladı ki, gəl görəsən. Siçovul o andaca oyuğuna dürtüldü. Qarışqalar bir göz qırpımında görünməz oldular. Hörümçəklər də sivişib dəlmə-deşiklərə doluşdular. Cahangir bu olaydan baş aça bilmədi. Düşündü ki, keçib gedər, yeqin qonaqdan hürkdülər. Əslində, doğrudanda da, qonağın qırımı özgəydi. Cır-cındırını soyunub, qulaqlı papağını başından çıxarandan sonra mənzilin ortasında qərar tutan bu əcaib məxluqdan, az qala, Cahangirin özü diksinəydi. Onun alacalanmış gözlərində həyat rəmzindən əsər-əlamət qalmamışdı. Şaxtadan, aclıqdan dodaqları cadar-cadar idi. Əllərində çat-çat dərin yaralar vardı. Zökəmə tutulmuşdu, pencəyinin qollarından da bu bəlliydi. Qulaqlarını da axırıncı dəfə, yəqin ki, uşaq ikən təmizləmişdilər. Uzun illərdi sərgərdan həyat sürən Cahangir həmin kəslə müqayisədə toya gedəsiydi.

Aclığa dözümü qalmayan ev yiyəsi təzcənə Yeni il hədiyyələrindən sadiq dostlarının payını artıqlaması ilə ayırdı. Bu sovqatları həmişəki yerinə qoydu. Di gəl mənzilin digər "sakinlər"indən səs-səmir yoxdu. Cahangir fikirləşdi ki, yəqin, hər şey tezliklə qaydasına düşər, dostları qonağa isinişərlər. Qərib kəsinsə fikri yeməklərdən çox spirtli içkilərdəydi. Bir göz qırpımında yeyəcəkləri stolun üstünə düzən Cahangir tələm-tələsik şampandan adama yüz-yüz süzdü. Gecə saat 12-ni gözləməyə onlarda hal yoxdu. Yeməyə əl uzatmamış şərabı başlarına çəkdilər. Məclis qızışdı, nə qızışdı. Azca keçmiş donları açıldı. Qonağın rəngi-rufu bir qədər özünə gəldi. Bəyləro, xanlara layiq şərabların tamı onlara bir qədər yad təsir bağışlasa da, başqa ələcləri yoxdu deyə, nəfəslərini belə dərmədən bir-bir badələri içəri ötürürdülər. Cürəbəcür içkilər canlarına yağ kimi yayılırdı. Ləziz yeməkləri də gözlərinə tə-

Əslində, indi yaşadığı mənzilin yan-yörəsindəki məhəllə də ona miras qalmışdı.

pirdilər. Beləcə gecədən keçənə qədər fasiləsiz döşəndilər süfrədəki Allahın verdiklərinə. Siçovul, qarışqa və hörümçəklərdənsə səs çıxmadı ki, çıxmadı. Baxmayaraq ki, iki günə yaxındı ac-yalavac səbirsizliklə Cahangirin yolunu gözləmişdilər. Onun arabir küçədə gecələməyi vardı. Mənzilinin yolunu tapmayanda elə olduğu yerdəcə birtəhər lövbər salıb qalardı.

Gecənin bir aləmində qonaq tikəsinin bir parası ağzında, bir parası da əlindəcə yuxuya getdi. Müvazinətini güclə tarazlayan Cahangir onu sürüyüb öz yatağına saldı. O, Yeni ilin ləzzətini hələ tam çıxarmamışdı. Özünə yüz də süzüb, stulu bir az da masaya yaxınlaşdırdı. İllər onu sınağa çəksə də, hələ də canı suluydu. Cavanlıqda əməlli-başlı idmanla məşğul olmuşdu. Cahangirin kefi kökdü, uzun illərdən bəri o da kimsəyə ilk dəfə yardımçı ola bilmişdi. Gözlərinin yaşını tuta bilmədi. Sanki məstlikdən bir az ayıldı. O isə bunu qətiyyən arzulamırdı. Yenə güc verdi şəraba. Azca keçmiş başını stola dayayıb dərin mürgüyə daldı. Hər ikisi qış yuxusuna getmişdi.

Lül dəm olduğundan bir də növbəti gün axşamçağı özünə gəldi. Zoqquldayan başını qolları arasına aldı. Masanın üstündəki yarımçıq qalan yeməklərin və çörəyin üzərinə səliqəylə olmasa da, hər halda, dəsmal salınmışdı. Ağlına ilk gələn bu oldu ki, yəqin, bu, qonağının işidi. Yatağına sarı nəzər saldı. Yox, qonağı necə uzatmışdısa, elə, o cür də cansız vəziyyətdəydi. Onda tərpəniş yoxdu. Fəhmiylə anladı ki, bu süfrə məsələsi yüz faiz siçovulun işidir. İndiyəcən bir neçə dəfə barmağını dişləyərək onun belə "xoş məramı"nın canlı şahidi olmuşdu.

Özünü məcbur eləyib ayağa qalxmağa cəhd göstərdi. Buna çətinliklə nail oldu. Üstünü örtmək üçün qonağa yaxınlaşanda onu elə ilk baxışdaca dəhşət bürüdü, gözləri kəlləsinə çıxdı. Kefliliyindən əsər-əlamət qalmadı. Qarşısındakı tifilin dodaqları parça-parça idi, dördbir tərəfə laxta-laxta qan səpələnmişdi. Allahın yazıq bəndəsinin qulaqlarının yumşaq hissəsi də yerində yoxdu. Anladı, bu, siçovulların əməlidi. Ay aman, bu yetimin qulaq seyvanlarından, ağız boşluğundan, burun pərlərindən qarışqa seli qaynayırdı. Həmin səfilsərgərdan kəsə hörümçəklər də aman verməmişdilər. Əllərindəki çatlaq yaralarındakı qana daraşmışdılar. Qonaq yamangünlükdü.

Cahangirin dünən axşamüstü bu mənzilin "sakinlər"inə ayırdığı paya isə əl dəyilməmişdi. Deyəsən, onu ehtiyata saxlamışdılar. Ya da ki, belə çimyağ daman nəhəng tikəni qoyub, kim, o adicə təamlara tamah salardı?!. Qanrılıb geriyə baxanda siçovul topası diqqətini çəkdi. Kürəyini divara dirəyib təəccüblə xaşal qarnını qaşıyan erkək siçovul ona saymazyana nəzər saldı. Gözlərindən qığılcım saçılırdı. Külfəti də ətrafında səvələnmişdi. Hələ də zəkası iti işlədiyindən fəhmi ilə tutdu; bu mənzilin "sakinləri" artıq insan qanına susamışdılar. Yəqin ki, bundan sonra həmin tamlı nəsnəyə yerikləyəcəkdilər də. Onu veclərinə alacaq halda deyildilər. Ötən müddətdə qonağı yağlı tikə bilib, necə lazımdır, yararlanmışdılar.

Bu məqamda Cahangir köhnə dostlarının qoparağını götürərək qırıb-çatmağa, onları evlə birlikdə külə döndərməyə hazırdı. Di gəl, yerindən bircə addım belə ata bilmədi. Kin-küdurəti soyumasa da, onlara heç cür qıymadı. Ağrıdan ilan kimi qıvrılan qonağın yerindən qalxmağa cəhd göstərdiyini sezdi. Amma, nə faydası, bu mənasızdı. O, tamam heysizdi.

Cahangirin gücü yalnız qapını aralayaraq haray-həşir salıb, qonşuları təcili yardım çağırmağa səsləməyə yetdi. Özü isə dabanına tüpürərək, ildırım sürətilə birdəfəlik uzaqlara yol aldı. Son pənahını - dədə-baba ocağının nişanəsi olan birotaqlı mənzilini də nadürüstlərin ixtiyarına buraxmaqdan başqa çarə tapmadı. Onun sorağı bir daha oralardan gəlmədi.